

Бабіна лета

Ад зэка да пракурора

Турма ў фантастычных апавяданнях. С. 11

Урбан Алін

Швэцыя магла б быць прыкладам. С. 5

Лёлік Ушкін

Прычына касавокасці — расейскія левыя. С. 2

Франак Вячорка

Уся праўда пра ліцэй. С. 12

НАВІНЫ

Мінюст падтрымаў Гайдукевіча

Міністэрства юстыцыі прызнала неправамоцнымі рашэнні з'езду ЛДПБ, на якім кіраўнік партыі Сяргею Гайдукевічу выказалі недавер. Мінюст палічыў, што пасля сыходу прыхільнікаў Гайдукевіча з'езд страціў кворум. Сярод міністаўскіх рэкамэндацый партыі — на працягу трох месяцаў не ўступаць у кааліцыі.

Мілер астыў

«Газпром» пачынае перамовы пра пастаўкі газу ў Беларусь на рынковых умовах. 23 верасня кіраўнік «Газпрому» Аляксей Мілер, парайцішыся з паслом РФ у Беларусі Аляксандрам Блахінным, патэлефанаваў гендирэктару «Белтрансгазу» Пятру Пётуху. Яны дамовіліся ў найбліжэйшы час зладзіць перамовы. Плянуюцца, што частку газу «Газпром» паставіць у Беларусь у якасці платы за транзыт, частку — за грошы на рынковых цэнах.

Уайлд у камітэцкай залі

Спэктакль «Эрнст» пабудле камедыі Оскара Уайлда «Эрнст» паставіў меіскі рэжысэр Сяргей Кулікоўскі. Прэм'ера адбылася 23 верасня на сцэне клубу імя Дзяржынскага. У спэктаклі граюць Галіна Таўкачова, Аўгуст Мілаваннаў, Вера Кавалерава і інш. Гэтая камедыя Уайлда лічыцца адной з найлепшых у даробку аўтара.

МБ, БелаПАН

У менскім Палацы мастацтва працуе фотавыстава «Мэрылін Манро». Сярод 300 фатаграфій ёсць здымкі, зробленыя ў апошні тыдзень жыцця акторкі, якія яна перакрэсліла і забараніла друкаваць. Да 20 кастрычніка зь іх будзе ўсьміхацца нам каліфарнійскае лета.

ТЭМА ТЫДНЯ

Ялта асобна, а Эўразьвяз асобна

Гутарка з Аляксандрам Батурам — выкладчыкам паліталёгіі ўніверсітэту Трыніці-каледж (Дублін).

«НН»: Як Вы ацняеце сённяшні стан беларуска-расейскіх адносін, у зьвязку з «газавым крызісам»?

Аляксандар Батура: Нарэшце стварэцца нармальнае, цывілізацыйнае становішча, заснаванае на рынковай эканоміцы і інтарэсах абедзвюх дзяржаваў. Пераход на рынковыя ці калі-рынковыя цэны на газ прывядзе Бела-

русь ці да пошукаў дыверсіфікацыі крыніцаў сыравіны, ці да неабходных эканамічных рэформаў. Бо прамысловасць можа папросту абваліцца ад такога шоку. Можа прывесць і да пошуку альтэрнатыўных інвэстыцыяў, каб падтрымаць прамысловасць, ці да ўсяго гэтага разам.

Галоўнае — «газавы крызіс» можа падштурхнуць Беларусь да

змены ейнага статусу. Наўрад ці Беларусь здолее знайсці іншыя крыніцы сыравіны, бо нават прапанаваныя Расеяй «рынковыя» цэны ніжэйшыя за сусветныя. Нават магчымыя інвэстыцыі з арабскіх краінаў, калі яны ўвогуле магчымыя, будуць патрабаваць пэўнай гарантыі. Так што эканамічныя рэформы ўсё ж трэба будзе пачынаць. Ня трэба ба- яцца рынковых цэнаў на газ — яны толькі дапамогуць эканоміцы рэфармавацца, зменшыць залежнасць ад адной краіны.

У цэлым стан беларуска-расейскіх стасункаў я б ацаніў па меншай меры як патавы, а па большай — як партыю на карысць Расіі. Нават калі Расея ня здолее навязаць Беларусі свае правілы гульні, любое зацягванне статус-кво прывядзе да пагаршэння эканамічнай сытуацыі ў нашай краіне. Пуцін незваротна ператварыўся ў актыўнага інтэгратора, а Лукашэнка цяпер можа граць толькі навязаную яму ролю. Пуцін ня будзе псаваць сабе імідж «збыральніка земляў»

— расейскія выбарцы гэта любяць. Хутчэй за ўсё ён здолее працягнуць існуючую патавую сытуацыю да сваіх выбараў.

«НН»: Якія изгатыўныя наступствы для эканамічнай і палітычнай стабільнасці Беларусі могуць выклікаць Ялцінскія пагадненні?

А.Б.: Эканамічная і палітычная «стабільнасць» Беларусі — изгатыўная зьява.

Працяг на старонцы 3.

КАЛЁНКА РЭДАКТАРА

Ня ў нас

Мастак Лявон Тарасэвіч, што з Валілаў на Беласточчыне, у трэці раз стварае мастацкі аб'ект ня ў сьценах галерэяў. Раней ён выходзіў на адкрытае паветра ў Вэнэцыі і Барсэлёне, цяпер — у Познані, на калёнах тамтэйшае оперы, з нагоды 750-годзьдзя гораду. Артысту прапанавалі для «афармленьня» любы будынак у горадзе, ён выбраў Вялікі тэатар, дзеля ягоных калёнаў.

Тарасэвіч намалюваў жоўта-зялёныя псы на 54 поліхлёрвінілавых колах. Цяпер некалькі дзясяткаў работнікаў адмысловым чынам мантуюць іх на будынку... Для чаго гэта познанцам? Гэта незвычайна і прыгожа, дый жыхары зьвернуць увагу на тое, да чаго прызываліся, пабачаць свой горад дзівоным і больш яго палюбяць. Гэтак тлумачаць кіраўнікі гораду.

Пакуль нельга сабе ўявіць, каб такі праект беларус Тарасэвіч рэалізаваў у Беларусі, на сталічнай Філярмоніі ці дзесяці на Коласаўскім тэатры ў Віцебску. Як нельга сабе ўявіць, каб Міколу Пінігіну аддалі будынак у Верхнім Горадзе пад тэатар, як было абяцана 10 гадоў таму. Або каб вылучылі грошы на канцэрт і майстар-клясы Марыі Гулегінай. Каб хворага Быкава прывезлі дамоў прэзыдэнцкім самалётам... Чыноўнікі кажуць: гэта заскладана, гэта задорага, дый вы ж разумееце, што зь іх палітычнай пазыцыяй...

Калі б гэтак разважалі нашы продкі, мы б ня мелі ні «Новай зямлі», ні Александровскай, ні «Песьняроў». Мы б нічога ня мелі.

Андрэй Дынько

100 гадоў Натальлі Арсеньневай

Баляда Натальлі Арсеньневай

Далёка, нібыта ад сонца, ад маці-краіны,
З Малітвай у сэрцы за родны балотны народ
Глядзела ў чужыя нябёсы яна, і ўспаміны,
Нібыта вугольце, нібы акрываўлены лёд,
Душу праціналі наскрозь і ў былое вярталі,
У голад, у холад, у дым непрагляды вайны,
Дзе словы, як кулі, і кулі, як словы, траплялі
І ў сэрцы людзкіх, і ў крылы жадаанай вясны.
А неба было, як было па-над ціхаю Вільняй,
Глыбокім і сумным, як тыя азёры, зь якіх
Глядзяць нашы продкі сівая спакойна і пільна,

Хоць часам у нас і ня бачаць нашчадкаў сваіх.
Ёй сонца з-за хмараў задалёку, як маці-краіна,
Душу асьвяціла на міг, а хапіла — на век,
Каб змрочныя думкі расталі, нібыта ільдзіны,
А сонца застыла ў вачах, нібы крыж на царкве.
Гады праляцелі, як травы сухія згарэлі,
Але засталіся Малітва і родны абсяг,
Зь якімі да зорак ляцім і ляцім, як ляцелі,
І сьлёзы, як зоркі, як вершы, кіпаць у вачах...

ВШ

Падпіска на дзяржаўныя газеты зноў прымусовая

У менскай школе №102 дзесяць «прапанавалі» падпіска на дзяржаўныя выданьні. Паводле загалу дырэктара ўсе клясы — ад 1-й да 11-й — мусяць выпісаць ня менш чым па пяць выданьняў. У «сьпісе рэкамендаванай літаратуры» фігуравалі «Переходный возраст», «Знамя юности», «Минский курьер», «Звязда», «Советская Белоруссия», «7 дней», а таксама часопісы «Качели», «Вясёлка» і «Бярозка».

Началіны ўпраўленьня агульнай сяродняй адукацыі ўладзімер Шчэр-

ба зазначыў, што Міністэрства адукацыі ня мае дачынення да такога загалу: «Яго няма і быць ня можа. Гэта, відаць, нехта на месцах стараецца». Дырэктарка школы Тамара Габелка патлумачыла карэспандэнту «НН», што ніякага загалу не было: «Мы парэкамендавалі дзесяць падпіска на беларускія выданьні. Школьнікам неабходна рыхтавацца да інфармацыйных гадзінаў». Прамыўка маладых мазгоў пачалася. За нашых ж грошы.

АШ

ЛЕВЫМ ВОКАМ

Месца разводкі

На мінулым тыдні маё заўсёды скрывае налева вока пачало крывацца направа.

Прычына касавокасьці — расейскія левыя, якія напярэдадні думскіх выбараў увайшлі ў арагенітальны кантакт з фашыстамі.

Вось «Партыя працы» А.Шэйна прыярмянілася да блёку Глазьева. У першай тройцы перадвыбарчага глазьеўскага картэлю стаіць той самы Барурын, які завабіў францускага энэаначыста Лё Пэна ў Сібір на магільку Калчака, каб разам узгадаць нявінну ахвяру пархатага большавізму. Шэйн каапарыўся з фашыстэі апраўдае тым, што Глазьеў даў яму два месцы ў фэдэральным сьпісе. Між тым высветлілася, што шэйнікі намесьнік Храмаў гэтыя месцы ўжо прадаў. Пачаўся скандал, які скончыўся «сплітам» — на палітжаргонне «раскол». Адкольнікі запісаліся да Паўла Барадзіна, якому патрапіў у Думу таксама дапамагаючы жьдасцкія партыі — «За Русь Сьвятую» і «За Сьвятую Русь».

Беларускія левыя на фоне расейскіх калегаву выглядаюць проста пайнмакім-эўракамуністамі, кланамі Карла Бэрлінгуэра і Жоржа Маршэ.

На мінулым тыдні Калякін, Бухвостаў і Шушкевіч падпісаліся пад леваўгоднай справай адзінай дэмакратычнай апазыцыі. Статкевіч корчыць цэлку, аднак, выдаючы, не таму, што яго казыча ідэя запрасіць у Беларусь Гай-дэра і ўшанаваць памяць укашошаных тут салдатаў Вэрмахту.

Калі гэта так, то мне застаецца толькі расьпісацца ў сваёй ідэінай канфузіі, зьмяніць «Левым вокам» і пайсьці разам зь скінамі шукаць хацэй. Ідэінае выратаньне я знайшоў у клясыка, у «Тэзісах аб Фэрбаху». Маркс піша, што ніякай «чыстай думкі» не існуе. Праўдасцю гэта на прыкладзе. У свой час на радыё «Стыль» ды-джей, адказваючы на пытаньне, чым левыя адрозніваюцца ад правых, сказаў: «Ле-

выя дробаць левай рукой, а правыя — правай».

На самай справе, выдаючы, дробаць чым заўгодна, толькі б атрымаць свой сатысфакшн. Гэта і ў палітыцы: левыя, правыя симпатэі выкісаныя апэтытамі людзей, як правіла матэрыяльнымі.

У адрозьненне ад Расеі, дзе сваіх спонсараў акіяна, для нашых левых (як, дарэчы, і правых) адзіным месцам разводкі зьяўляецца Эўропа. Даводзіцца прымаць і яе забабоны кінталту легалізацыі марыхуаны або эсксуальнага пакту.

Пры ўсім пазытыве тут ёсьць нэгатыўны аспект. Сэртыфікат льяльнясьці эўрапейскім левым пагражае фармалізацыяй левага руху. Народ наўрад ці прасячэ разгон пра правы жывёлаў і зноў аддасць голас за бацьку.

Барацьба з фармалізмам у левых павінна стаяць на другім месцы пасля барацьбы зь пустазельлем сталінскай левай традыцыі. Творца адаптаваць эўрапейскую паліткультуру нам дапаможа фантазія ў выбары мастацкіх сродкаў. Для пачатку прапаную правесці адзіны дзень нечыстаты расы або замучэнні ролеваю гульні «Забойства Кубэ».

Лёлік Ушкін

ПРАВЫМ ВОКАМ

Ідзе я

Калі даводзіцца чарговы раз чуць пра курс дзяржаўнае ідэалёгіі ў навуцальных установах, пачуцьце гідлівасьці міжволі саступае месца шкадабе. Бедныя вучні! Бедныя выкладчыкі! Бедная Беларусь!

І справа не адно ў паралелях з «Гісторыяй КПСС», «Зялёнай кнігай» і «Рухнамай» — рысах, за якімі аўтарытарызм ператвараецца ў таталітарызм. Сучасная беларуская эліта сапраўды забылася.

Да тае сьветлапогляднае мешаніны, што характарызуе любое пераходнае грамадства, дадаецца каша ў галовах улады. Камунізм напалам з гуманізмам, сацыялізм з капіталізмам, савецкі патрыятызм зь беларускім канфармізмам, старэчы маразм з праваслаўным атэізмам... Ванітоўныя катэілы. Падручнікі гэтае ідэалёгіі будуць нагадваць самапальныя цытанікі закампліксаванага падлетка, які хоча ўладкаваць сьвет па-свойму, але дакладна не ўяўляе навошта і да таго ж ня ў курсе, з чаго пачынаць.

Курс рэжыму ў геапалітыцы? Адсталя Расея, якая так нахабна прагне анэксіі, што яе даводзіцца папыхаць Эўропай. Наймацнейшая дзяржава сьвету — вораг №1. Найлепшыя сябры — арабы і кітайцы. Ідэал — савецкая рэспубліка «Нешта Сярэдняе Паміж Швэцыяй і Кубай». Курс такі, што ні кампас, ні флюгер не дапамогуць.

Курс палітычнае ідэалёгіі? Сацыялі-

стычны кансэрватызм, дзе лібэральныя дэкларацыі рэгулярна зьмяняюцца камуністычнымі лёзунгамі. Пасля пары такіх заняткаў удумлівыя студэнты-палітолягі назаўжды страцяць здольнасьць адрозьніваць брытанскіх торы ад партыі «Баас».

Нават валютны курс, увасобленая канкрэтыка, такой ідэалёгіі рады ня дасць. Ані эўра, паводле якога жывуць суседзі, ані далар, на які ўсё мерае нават «Панарама», ані «зайчыку», што скача як хоча, ані расейскі рубель, які «ўводзяць і выводзяць», прабачце, праз газавую трубу, ня могуць быць выкарыстаныя для ацэнкі каштоўнасьцяў сучаснае беларускае дзяржавы.

Гэта не ідэалёгія. Гэта, як той казаў, «ідзе я! Ідзе я нахажуся?!».

Хача насамрэч усё проста.

Ідэалёгія любое дзяржаўнае грунтуецца на незалежнасьці, патрыятызме і нацыянальнай ідэі. Эўрапейскі цывілізацыйны кантэкст, уласная гісторыя і сёньняшні духовы крызыс заклікаюць Беларусь да хрысьціянскіх прынцыпаў. І ўрэшце, не дзяржава, а моцныя грамадзкія інстытуты — сям'я, інтэлігенцыя, царква — павінны навуцаць простымі словамі і простым рэчам, на якіх трымаецца ўся краіна. Верыць у Бога. Жыць у праўдзе. Любіць Беларусь.

А інакш курс дзяржаўнай ідэалёгіі будзе вельмі, вельмі кароткім. Як пшык.

Павал Севярынец

Ялта асобна, Эўразьвяз асобна

Працяг са старонкі 1.

Тая «стабільнасць» — гэта адсутнасць рэформаў, сацыяльнай, палітычнай і эканамічнай дынамікі, жыццёва неабходных для развіцця сучаснага грамадства. «Стабільны» мізэрны заробак, «стабільная» адсутнасць адказнасці ўладаў за свае памылкі. Нават такія, здаецца, негатыўныя паказчыкі, як беспрацоўе (нестабільнасць), могуць служыць індэкатарам таго, што пачаліся структурныя рэформы эканомікі, і нават такая нестабільнасць можа быць лепшай, чым наша стабільнасць.

Сапраўды, Яліцкія пагадненні могуць мець «негатыўныя» наступствы для «эканамічнай і палітычнай стабільнасці» Беларусі, калі яны створыць падмурак для эканамічнай дынамікі, падштурхнуць рэформы, такія неабходныя краіне.

Зрэшты, падставаў для залішняга аптымізму няма. У гісторыі СНД і «саюзнай дзяржавы» было шмат падзёрных заяваў і паляпванняў па сьпіне, якія нікуды не вядуць. Ня трэба разлічваць і на «другі Эўразьвяз». На сцэне тая ж старая «акторыя». Аднак калі Пуцін стане «рухавіком» адзінай эканамічнай прасторы, гэта можна азначаць пэўны прагматызм. Перавага будзе аддадзена не «ўпрыгожванню елаккі» ў выглядзе наддзяржаўных устаноў, актаў, падзёрных заяваў, а вельмі прагматычнаму і ядрэннаму для ўсіх ўдзельнікаў саюзу свабоднага гандлю, скасаванню субсідый і нетарыфных пагадненняў, гарманізацыі тарыфаў і пэўных падаткаў. Гэта ядрэнна, пры ўмове што Беларусь заўсёды можа выйсці з гэтага пагаднення ў будучыню.

«НН»: Як гэта ўсё можа адбыцца на шанцах Беларусі ўвайсці ў Эўразьвяз?

А.Б.: Яліцкія пагадненні на гэтыя шанцы Беларусі ніяк не ўплываюць. Бо на сённяшні момант тых

шанцаў — прабачце за жорсткасць — прыкладна столькі ж, колькі ў Марока. Брусель больш хвалюе, як абсарбаваць «новых эўрапейцаў», што далучацца да «клубу» налета. На бліжэйшую будучыню межы палітычнай Эўропы — гэта ўсходнія межы Польшчы. Больш таго, сёння разглядаць Беларусь як магчымага сябра ЭЗ немагчыма нават гіпатэтычна. Па-першае, Беларусь не зьяўляецца дэмакратычнай дзяржавай з рынкавай эканомікай, па-другое, эўрабюракраты да апошняга часу не разглядалі Беларусь як дзяржаву, здольную весці незалежную замежную палітыку. Можна разважаць пра негатыўны ўплыў Ялты на шанцы ўступлення ў ЭЗ Украіны, якая ў параўнанні з намі значна прасунулася ўперад па шляху неабходных рэформаў, але гэта ня наша тэма.

Каб мець шанцы ўвайсці ў Эўразьвяз, Беларусь павінна быць дэмакратыяй з рынкавай эканомікай, няхай дрэннай, можа, карумпаванай і, можа, некансалідаванай. Паглядзіце на Румынію ці Баўгарыю — яны прайшлі кваліфікацыйны тур.

Палітыка Захаду да Беларусі? Яе няма.

Існуе хутчэй неразуменне сытуацыі, жаданне схавання ад праблемы, адкласці разгляд.

Дэмакратыя ня ваяліцца зь неба, гэта вынік эканамічнай і сацыяльнай трансфармацыі, якая вядзе да зьяўлення новых зможных класаў, сярэдняй класы, іншых сучасных сацыяльных груп, якія зьяўляюцца сваёй ітаросы з дэмакратыяй. На сёння ў Беларусі замарожаны ўсе рэформы, існуе поўная «стабільнасць».

Яліцкія ж пагадненні могуць прывесці да пэўнай дынамікі, да

рэформаў, а рэформы — да зьяўлення новых інтарэсаў. Якія, магчыма, прывядуць да лібэралізацыі і дэмакратызацыі. І толькі пасля гэтага будзе размаўляць пра шанцы на ўступленне ў Эўразьвяз.

«НН»: Ці варта чакаць змены стаўлення Захаду да рэжыму Лукашэнкі? І якія захады беларускіх уладаў маглі б такія змены прысьпешыць?

А.Б.: Цяжка сказаць. Калі паглядзець на палітыку Захаду ў дачыненні да Беларусі, стварэцца ўражанне, што ніякага стаўлення, сфармуляванай палітыкі ўвогуле няма. Існуе хутчэй неразуменне сытуацыі, жаданне схавання ад праблемы, адкласці разгляд: можа, праблема вырашыцца сама сабой, потым зноў адкласці... Якаснае, каштоўнае стаўленне да рэжыму Лукашэнкі на зменіцца. Эўропа паводзіць такія правілы ўжо даўно не гуляе, а Беларусь знаходзіцца ў Эўропе. Амэрыка, хутчэй за ўсё, захавала негатыўнае, але ў значнай меры пасіўнае стаўленне да Беларусі. Цяпер ЗША больш турбуюць тэарэтычныя

Бліжэй Усходзе. І Беларусь ня трэба прыцягваць непатрэбнай увагі з боку Амэрыкі сваёй зброяй.

А вось з наступнага году мяжа ЭЗ будзе праходзіць ля Беларусі і Брусель павінен будзе вызначыцца з стаўленнем і стратэгіяй у адносінах да нашай дзяржавы, да сваёй суседкі. І тут магчыма цікавая гульня: Брусель — Польшча/Літва (як чальцы ЭЗ) — Беларусь. Я думаю, што Польшча і Літва ў новым статусе здулюць падштурхнуць ЭЗ да разгляду беларускай сытуацыі. Так што я б асыярожна спрыгналаў магчымыя змены з боку ЭЗ, пачынаючы з наступнага году. Беларусі каму ўраду, каб прысьпешыць гэтыя

Аляксандр Батура — палітолаг, нарадзіўся ў Мядзеле. Скончыў Цэнтральнаэўрапейскі ўніверсітэт у Будапешце. Аўтар шэрагу публікацый на палітычны тэматыку, сярод якіх апошняя — артыкул «Бясконца вайна за мір» (часопіс ARCHE, №3-2003).

змены з боку Захаду, ня трэба прыдумваць ровар — дэмакратызацыя і лібэралізацыя. Нафты, дзякуй Богу, у нас няма.

«НН»: Ці ёсць Беларусі карысць ад падтрымкі антыпуцінскай апазіцыі ў Расеі?

А.Б.: Умешвацца ў будучыню выбары ў Думу было б вялікай памылкай. Каб падтрымліваць каго ў выбарах, патрэбна, па-першае, мець чым падтрымліваць, па-другое, мець каго падтрымліваць, па-трэцяе, патрэбна матывацыя, мэты гэтай падтрымкі. Калі знайсці пэўныя сродкі, застацца пытанне, якіх гульцоў можна падтрымаць. Вось вы кажаце пра антыпуцінскую апазіцыю, але ці ёсць такая? Электарат супрацьлеглых партыяў ёсць электарат Пуціна. Прыхільнікі Пуціна ёсць як сярод электарату СПС, так і сярод камуні-

стаў. Гіпатэтычна Лукашэнка ня можа падтрымліваць СПС, «Яблыку», «Адзіную Расею». Як і ЛДПР, якая гуляе згодна з правіламі Крамля. КПРФ ужо ня тая, што была раней. А больш буйных гульцоў і няма. Хіба што левы блёк Глазьева, нацыянал-сацыялістычнае афарбоўкі, — але і тут незразумела, у якую гульню ён гуляе. Застаюцца «незалежныя» і дробныя партыі. Але нават каб і было каго падтрымліваць, я ня бачу мэты такой падтрымкі. Палітычная сытуацыя ў Расеі якая іншая, чым чатыры гады таму, — цяпер там «кіраваная» дэмакратыя. Любое ўмяшальніцтва кантралюеца і фіксуецца. Нават каб Лукашэнка ўмяшаўся, дык магчымае дробнае лабіраванне падтрыманых ім гульцоў ня варта рызыкі.

Запісаў Сяргей Ёрш

Прэміі ад Шарамета

19 верасня, у час правядзення «Дня зачыненых газэтаў», беларускім журналістам былі ўручаныя прэміі «За мужнасць і прафесіяналізм» імя Змітра Завадзкі.

Прэмію, заснаваную расейскім «Першым каналам» (былы ОРТ), уручаў кіраўнік аддзела спецапраектаў інфармацыйнай дырэкцыі канала Павел Шарамет. Ляўрэатамі сталі не арыштантаў Маркевіч ды Івашкевіч, а фотакарэспандэнт агенства АР Сяргей Грыц, рэдакцыя «Белорусской деловой газеты», а таксама фотакарэспандэнт агенства «Reuters» Васіль Федасенка.

Разшэня аб уручэнні прэміі прымала экспертная рада «Першага канала», пасля чаго яно было зацверджана генеральным дырэктарам Канстанцінам Эрнстам.

Дзень зачыненых газет і ўручэнне прэміі сталі нагодай для правядзення «круглага стала» па праблемах незалежных СМІ ў краіне. Атмасфера на ім была далёкай ад святоточнай. Сытуацыя па-ранейшаму крытычная: незалежных радыёстанцыяў няма зусім, агульнаацыянальныя газеты можна палічыць на пальцах аднае рукі.

«Каб узарваць манополію ўлады на інфармацыю, нездзяржаўная прэса павінна сфармуляваць новую стратэгію дзейнасці», — такую думку выказала старшыня Беларускай асацыяцыі журналістаў Жанна

Літвіна. «Калектывы дваццаці гаэтаў перажылі рэпрэсіі з боку ўлады. Па сутнасці, судзілі і прыцягвалі да крымінальнай адказнасці нашу прафесію».

Асабліва неспакой Ж.Літвіной выклікае распаўсюск новага, драконаўскага закону пра СМІ. Паўтара году таму пабачыла свят яго першая рэдакцыя. «Дзякуючы міжнароднай падтрымцы нам удалося адцягнуць час прыняцця новага закону. Аднак, выходзячы з наўнай інфармацыі, можна меркаваць, што законапраект, які бліжэйшым часам павінен паступіць на разгляд парламэнту, мае шэраг абмежаванняў для нездзяржаўнай прэсы, у тым ліку

кантроль дзяржавы над Інтэрнетам і папярэдняю цензуру нават для малатых ражных выданняў», — сказала Ж.Літвіна. Сябры рады БАЗ Леанід Міндлін і Дзьмітры Падбярэскі зьявілі ўвагу на неабходнасць стварэння альтэрнатыўнай сыстэмы распаўсюду нездзяржаўнай прэсы.

На думку яшчэ аднаго віцэ-старшыні БАЗ Эдуарда Мельнікава, варта перайсці да стварэння трансгранічнага тэлевыдання на 300 тыс. спадарожнікавых антэн, усталяваных у краіне, а таксама пашырыць магчымае замежнае выдання беларускіх газет і часопісаў.

Франц Субель

Чаму ніхто не пратэстуе?

У Беларусі поўная неадчувальнасць на інтэграцыйныя працэсы

Угоды прэзідэнтаў Беларусі, Украіны, Расеі і Казахстана аб стварэнні Адзінай эканамічнай прасторы (АЭП) некаторыя пасляліліся параўнаць зь яліцкімі пагадненнямі 1945 г., што падзялілі Еўропу на савецкую і заходнюю зоны ўплыву. Прадстаўнікі Еўразвязу і ЗША адкрыта выказвалі занепакоенасць. У Брусэлі і Вашынгтоне Яліцкія

пагадненні 2003 разглядалі як сур'ёзную спробу Расеі аднавіць поле прыцягнення краінаў былога Савецкага Саюзу. На думку камісара ЭЗ па справе пашырэння Гюнтэра Фэрхгена, уваход краіны ў адзіную эканамічную прастору ў Еўразіі перакрэслівае магчымасць далучэння да аналігічнае заходнеўрапейскае. Газета «Wall Street Journal»

засырагала Маскву ад пашырэння свайго ўплыву на Украіну ды Беларусь.

Аднак прэзідэнт Беларусі, які, прынамсі, на словах — вялікі прыхільнік аб'яднання дзяржаваў былога СССР, быў яўна расчараваны і раздражнены вынікам спаткання. На заключнай прэс-канферэнцыі нават гаркаўся з гаспадаром — Леанідам Кучмам.

Калі дайшла справа да падпісання дакумэнту, першым, паводле пратаколу, яго ўзяў у рукі менавіта Аляксандр Лукашэнка, але падпісу не паставіў — перадаў Назарбаеву. «Давайце пачнём са старэйшых», — сказаў кіраўнік Беларусі. У выніку А. Лукашэнка падпісаў пагадненне апошнім, папярэдняе пагартаўшы дакумэнты, нібыта маючы засыраго, што іх могуць падмаіць. Кучма не ўстрымаўся, каб не зачыпіць беларускага калегу: пацікавіўся, чаму ён усіх крытыкуе. Лукашэнка адказаў, што нікога ён не крытыкуе, і паставіў свой подпіс.

Але Кучма працягваў жартаваш. «Многія палітыкі, якія так апантаны выступаюць супраць дакумэнтаў, нават іх не чыталі», — сказаў украінскі прэзідэнт. — Але самае цікавае крысця ў тым, што гэтыя палітыкі прыедуць у Маскву і будуць прасіць падтрымкі на чарговых выбарах». Лукашэнка адрагаваш ігнорна, нагадаўшы Кучму пра яго праблемы: «У нас ёсць дзейны прэзідэнт Ук-

раіны, і спадзяюся, што яшчэ доўга будзе».

Зь вялікім рыпам прайшоў праект стварэння «наднацыянальнага аргану», што мусіць кіраваць АЭП. У выніку ў дакумэнце з'явіўся орган «рэгулявальны». Праўда, яму ўсё ж перададзена частка паўнамоцтваў краінаў-падпісантаў і рашэнні яго абавязковыя для выканання. Украінскі бок перастрахаваўся — абавязковыя, калі не супярэчаць Канстытуцыі. Беларускі бок у асобе А. Лукашэнкі выказаў скептыцызм наконот таго, што пагадненне, пасля ўнесены ў адкладненні і агаворак, будзе працаваць. «Беларусь будзе штоосьці падпрываць у рамках АЭП толькі пасля таго, як гэта зробяць астатнія ўдзельнікі», — сказаў Лукашэнка.

Украіна перажыла напярэдадні падпісання такі сабе палітычны момант ісьціны. Прапанова падпісання дакумэнты аб стварэнні АЭП у іхнім першапачатковым варыянце сутыкнулася з такімі пратэстамі апазыцыі, дыпламатаў, большай часткі

міністраў, а таксама еўрапейскіх і амэрыканскіх партнёраў Украіны, што Кучма і Януковіч мусілі адкарактаваць сваю пазыцыю і канчатковы тэкст пагаднення.

У Беларусі ж пагаднення, здаецца, сур'ёзна не чытаў ніхто. У сытуацыі, калі Беларусь ужо ўтварыла супольны рынак з Расеяй, мытны саюз з Расеяй і цэнтралізацыямі краінамі, далучэнне ці недалучэнне да АЭП мала што мяняюць у замжэнапалітычнай арыентацыі краіны. Звыклася зь цяперашнім станам і дэмакратычнай апазыцыя, якая апошнім часам наладжвае плёныя кантакты з Масквой. Да таго ж, у яе заўжды пад самай схаваны апошні аргумент: усе пагадненні, якія падпісвае недэмакратычны рэжым, ня маюць юрыдычнай сілы. Тым ня менш, шкада, што нашы эканамісты і палітыкі ня маюць магчымасці публічна абмяркоўваць доўгатэрміновыя зыскі і шкоды ад такіх пагадненняў для нацыянальных інтарэсаў Беларусі.

Алег Тачоны, Мікола Бугай

Ялта будзе пахаваная

Меркаваньне выкладчыка эканомікі Беларускага ліцэю Аляксея Янукевіча.

Аляксей Янукевіч

«НН»: Ці стварэнне АЭП нясе для Беларусі нейкія небяспекі?

Аляксей Янукевіч: Яе стварэнне складае вэкстар развіцця эканомікі на дзесяцігоддзі наперад. Стварэнне наднацыянальнага аргану, рашэнні якога краіны-ўдзельніцы мусіць выконваць, небяспечнае. Расея з часам можа змусіць яго працаваць на сваю карысць.

«НН»: Якім чынам?

А.Я.: Бо прадстаўніцтва ў наднацыянальным органе будзе залежаць ад эканамічнага патэнцыялу дзяржаваў. Паводле Пуціна, Беларусь мае эканамічны патэнцыял у параўнанні з Расеяй 3%, беларускі бок называе іншую лічбу — 12%. У кантэкście апошніх складанасцяў у дачыненьнях Менску і Масквы застаецца спадзяванне, што далейшага ходу гэтым пагадненням ня будзе дадзена. Што яно застаецца на паперы, а з часам будзе пахаванае.

Гутарыў Сяргей Ёрш

ЭКАНАМІЧНАЯ ХРОНІКА

Ашчаджэнні растуць

На 62,9% павялічыліся ад студзеня рублёвыя ўклады насельніцтва ў банках. Дэпазіты ў замежнай валюце за гэты перыяд вырастылі на 72,2 млн далараў (18,5%). У пачатку верасня дэпазіты грамадзянаў дасягнулі адпаведна трыльёна зь лішкам рублёў і 462,5 млн далараў.

Закупкі цвёрдай пшаніцы

Беларусь набудзе ў Расеі ды Украіне 240 тыс. т пшаніцы. Гэтага павінна хапіць, каб год выпякаць булкі і рабіць макарону — на іх прыдатная толькі пшаніца цвёрдых сартоў, што ў Беларусі не расьце.

Бярозаўскую ГРЭС не адададуць

Кіраўнік энэргахолдынгу «АЭС Расеі» Анатоль Чубайс заявіў пра жаданьне атрымаць у арэнду Бярозаў-

скую ГРЭС. У «Берасцэнэрга» лічаць, што здаваць у арэнду другую па велічыні (пасля Лукомскай) ГРЭС магцнасьцю 920 мегават няма сэнсу.

Тым часам Армэнія перадала «АЭС Расеі» кантроль над адзінай у краіне атамнай электрастанцыяй «Мэцмор». АЭС вырабляе 40% электрычнасьці краіны. Армэнія мае 40-мільённую запасычанаць зь ядравае паліва для той самай станцыі. «Адзіныя энэргасыстэмы» згадзілася сплаціць гэтую суму і забралі АЭС.

Атэстацыя бухгалтараў

Налета дзяржава правядзе атэстацыю ўсіх бухгалтараў краіны. 300 тысячам беларускіх бухгалтараў давадзецца пагартка падручнікі. Кепска будзе і 190 тысячам індывідуальных прадпрыемстваў, якія займаюцца бухгалтэрыяй саматужна.

Іранскі капітал ідзе

«Падземны горад» пад плошчай Незалежнасьці ў

Менску збудуюць іранцы. Яны ж набылі за 380 млн рублёў 14-павярховы гмах недабудаванага гатэлю ў Берасьці, што чвэрць стагоддзя прастаяў пустой этоннай каробкай. У ім будуць офісы для крамы. А ля ракі Мухавец паставяць аквапарк. Беларусы ж пакуль замахнуліся толькі на пабудову ў Іране заводу для вырабу трактароў ды самазвалаў. Разам краіны плянуюць інвеставаць адна ў адна амаль паўмільярда далараў. Нядаўна такія ж практыкі размахваліся рабіць з Іракам.

Конкурс з падказкай

«Інфабанк» аб'явіў студэнцкі конкурс на самую лепшую навуковую працу. Тэма — «Плюсы ды мінусы ўвядзеньня расейскага рубля на тэрыторыі Беларусі». Што да выбару валюты, дык банкіры даюць маладым навукоўцам падказку: аўтар-пераможца атрымае 100 далараў.

Залатая гарэлка

Адмыслоўцы з Гарадзёнскага лікёра-гарэлачнага за-

воду вынайшлі залатую гарэлку. У паўлітру будзе дадавана 0,002 г золата ў крышталіках, якія афарбуюць вадкасць у шпяхетны колер. Каштаваць залатая акавіта будзе ўдвай даражэй за звычайную «беленую». У гарадзенцаў засталіся дзьве праблемы: як атрымаць дазвол Міністэрства аховы дзяржаў ды як дамагчыся, каб золата не асыдала на дно бутэлек.

ЗША інвестуюць у тэрмінал на Балтыцы

Агенцтва па замежных інвестыцыях ЗША і швайцарска-амэрыканскі банк «Credit Suisse First Boston» даюць «Лукойлу» крэдыт у 225 млн далараў для пабудовы новага тэрміналу на Балтыцы. Гэта дасьць магчымасьць экспартаваць расейскую нафту на Заход у абыход Украіны, Беларусі і Прыбалтыкі. З «Газпромам» кампанія ЗША дамовілася пра пастаўкі газу з радовішчаў на дне Баранцавага мора (кошт праекту 10 млрд далараў). Цяпер Штаты імпартуюць 54%

патрэбнай нафты, да 2023 г. гэты паказнік вырасьце да 68%.

Газавыя пляны Украіны

У 2004 г. «Газпром» зьменшыць пастаўкі ва Украіну да 24 млрд м³ газу (з 26 м³). Аб'ёмы транзыту застануцца нязьменнымі. Цана на расейскі газ ня зьменіцца: 50 далараў за 1000 м³. Рэшту газу Украіна закупляе ў Цэнтральнай Азіі.

Аўдытары-ашуканцы

Міністэрства юстыцыі ЗША зьвінаваціла аўдытарскія кампаніі «PricewaterhouseCoopers», «KPMG» і «Ernst & Young» у тым, што яны на працягу дзесяці год ашуквалі сваіх кліентаў, беручы зь іх плату за службовыя пазэды сваіх супрацоўнікаў. Усе тры фірмы мелі дамовы з авіякампаніямі, гатэлямі і фірмамі аўтапракату аб спэцыяльных скідках, але кліентам пра гэта не казалі.

АК; БелаПАН, АФН

З УСЁЙ КРАІНЫ

Платныя капальшчыкі

Рынаковыя адносіны ўваходзяць у такую сьвятую справу для беларуса, як капаньне бульбы. У вёсцы Княгінін на Мядзельшчыне той, хто ня здолеў сабраць талкаку, мог зьвярнуцца да «прафэсійных» капальшчыкаў. За дзень яны бралі па 10 тыс. руб. або мэх бульбы.

К., Мядзель

U kalhas na zarobki

Baranavickaje vytvorčaе баваўніана-папіравую аб'яднаньне іаасе ў красавіку nakiravala tech mechanizatarau razam z technikau i kalhas imia Kirava na darpomou i sielhasrobotach. I dahetul tyja niebaraki tamaka harbaciacca. A miesiac tamu pryjemstva nakiravala u toj samy kalhas jase 30 chalaviek dziala uborki lnu. Hetkim cynam vyraсаjecca pytanье zaniatasci pracounych.

VBPA z 2004 h. budzie pryznanaе bankrutam. Kala 2000 chalaviek, adnak, dahetul trymajuc na pracy, zmuшajucy pa чarзje vychoдzic u adpaчynak za svoj koшт.

Ruslan Raviaka, Baranavickaj

Гатэль на Гайне

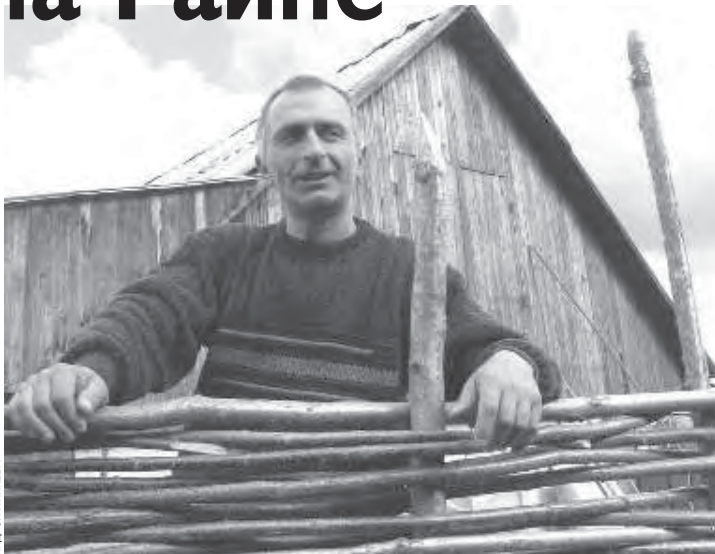
Калі пяць гадоў таму старшыня калгасу «Касінскі» грузін Атары Лалуа перажыў інфаркт, дактары парайлі яму змяніць працу. Сёння сп.Атары — адзін з пачынальнікаў вясковага турызму ў Беларусі. Каля 200 беларусаў ужо заявілі аб сваім жаданні займацца вясковым турызмам.

Пасля хваробы Лалуа збудаваў хату ў вёсцы Панізюе. «Рабілі ўсё для сябе, для сяброў. Першымі гасцямі былі сябры і знаёмыя. Пасля мы з жонкай падумалі: усё адно ж беспрацоўныя, а ад гасцей няма адбою. Чаму б на гэтым і не зарабіць?» — расказвае гаспадар.

Яго гатэль на некалькі сем'яў пакуль недабудаваны. Есць толькі лазня і адзін пакой, але да Новага году будзе гатова ўсё. У хаце пахне свежым дрэвам, ніякіх лакаў і фарбаў гаспадар не выкарыстоўвае прынцыпова: няхай усё будзе натуральнае. Інтэр'ер аздабляюць ступка, маслабойка, элементы ткацкага станка — з'явіў ад цешчы, якая жыве ў Старых Дарогах. Проста перад домам — рэчка, на беразе дзёве крынічкі, клатлівымі рукамі прыбраныя, расчышчаныя.

Забавы для гасцей тут простыя: ровар, грыбы, паляванне, катанне на байдарках па быстрай Гайне. Узімку — лыжы, конныя шпацыры па лесе (тут дапаможа сусед, бо ў Лалуа коней няма). Для сувязі ў доме плянуюць усталяваць кампютар з выходам у Інтэрнэт.

Для аматараў палявання тут проста рай. Вядуцца дзікі, алені, лісы. Сам сп.Атары не палюе. Пасля хваробы стаў шкадаваць зьяроў: «Ну яшчэ дзіка забіць магу. А раней і зайцоў білі. Цяпер шкадую, што раней іх забіваў». І гэта нягледзячы на тое, што ліса рэгулярна прыходзіць да яго на падворак паласавацца курамі альбо пад'есці за сабакам Робінам. «Ёй таксама жыць трэба», — кажа гаспадар. Перад самым домам на беразе ракі збудавалі хатку бабры. Атары назірае за імі ў бінокль, увечары ці рана раніцай, калі яны паказваюцца. Радуюцца, што бабры з'явіліся, бо іх даўно не было ў рацэ: шмат браканьераў.

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

З цэнамі за паслугі Лалуа пакуль ня вызначыліся. Атары толькі ведае, што 40—60 грыўняў (16—24 тыс. руб.) у суткі з чалавека каштуе сельскі турызм ва Украіне.

Але перш чым вывесіць цэнік, трэба прайсці сэртыфікацыю. Ліцэнзіі на экатурызм у нас пакуль не патрабуюцца, нават такога панятку няма ў законе. Але да канца году «заканадаўчую базу» пад яго мусяць падвесці. Папраўкі ў закон аб турызме ўжо прыняты. Іх распрацоўнікі грунтваліся на заканадаўствах Прыбалтыкі і Польшчы. Там экалагічны турызм не абкладацца падаткам, калі здася ня больш за чатыры пакоі. «Гэта не патрабуе ўкладанняў ад дзяржавы, але будзе прыносіць прыбытак і спрыяць развіццю рэ-

гіёну. Турысты, прыехаўшы адпачыць у сельскай сядзібе, прынясуць грошы і раёну. Ва ўсім свеце гэта найлепшая магчымасць прыцягнуць грошы ў сельскую мясцовасць, бо сельгасвытворчасць стратная», — кажа старшыня Каб'яднання агра- і экатурызму Валер'я Клічунова.

Мо для вёскі Панізюе энэргія і талент Атары Лалуа стануць выратавальным шанцам. Ён зусім не шкадуе, што кінуў працу старшыні. «Ужо б, напэўна, другі інфаркт перажыў, каб застаўся. Я вельмі перажываю, калі што ня так, а ў калгасе шмат маразму». Маразм мы назіраем, вяртаючыся ў Лагойск на гаспадаровым джыпе: на калгасных палетках гарыць салома.

Вераніка Дзядок

• НАВІНЫ •

PHOTO BWMEDIA.NET

Дэпутаты супраць Быкава

Депутат Ждановіцкага сельсавета, старшыня БНФ Менскага раёну Юрась Зяньковіч прапанаваў пераназваць ждановіцкую вуліцу Камуністычную ў вуліцу імя Васіля Быкава. Спачатку дэпутат спытаў парады ў мясцовых людзей, і тры чвэрці іх сваімі подпісамі пацвердзілі жаданне жыць на вуліцы імя Васіля Быкава. Народную хартыю перадалі ў Ждановіцкі сельса-

вет. 24 верасня дзесяць дэпутатаў вырашалі — з'явіцца ў Беларусі першая вуліца імя Быкава ці не. «Высокая рада» пайшла насуперак жаданням жыхароў Камуністычнай: маўляў, каб пераназваць вуліцу, трэба ўсю дакументацыю перапрацаваць, а гэта дорага... Было прынята рашэнне Камуністычную пакінуць камуністам, а імям Васіля Быкава назваць вуліцу ў новым раёне. Раён той толькі будзецца, вуліца толькі пракруціцца.

Ціхан Чарнякевіч

У Горках без брыкету

Жыхары прыватных дамоў у Горках могуць застацца на зіму без танняга паліва — брыкету. На кожны прыватны дом належыцца 2,5 тоны торфабрыкету. З агульнага кошту выдаткаў (26 тыс. руб. за тону) 30% аплачвае раёны бюджэт, астатняе — уладальнікі дамоў. Запэўчанасць «Райпалівабрыту» пастаўнікам

склала 163 млн рублёў, таму бліжэйшым часам брыкет у Горках прадавацца ня будзе.

Запэўчаных на гэты сезон бюджэтных 226 млн рублёў хо-піць, каб задаволіць патрэбу хіба што 800 гаспадароў. У астатніх ёсць выбар: самі дамаўляцца з торфабрыкетнымі прадпрыемствамі альбо набываць вугаль па 120 тыс. за тону.

«Региональные ведомости», Горкі

«Танна і камфортна» не бывае

У карчме ў цэнтры Прагі піва каштуе менш за 50 цэнтаў, шыкоўная засмажаная свыная нага — каля 4 далараў і г.д. За 5 далараў можна напіцца і насясяцца на ўвесь дзень. Плюс прымальны ўзровень сэрвісу, пэрсанал разумее па-ангельску. Можна прайсціся вячэрнім Менскам і пашукаць нешта падобнае. Дадайце патрэбу ў візе, малую вядомасць краіны, аўтарытарны рэжым, Чарнобыль... Вось чаму аднолькавыя па колькасці насельніцтва Беларусь і Чэхія наведваюць два і сто мільянаў чалавек у год адпаведна.

Урад знайшоў новую панацею, якая мусяць «выцягнуць» вёску і вырашыць эканамічныя праблемы краіны. Гэта турызм, асабліва яго эка- і аграваарыянты. Маўляў, так і рвуцца замежнікі з сваіх забруджаных мэгаполісаў у беларускую вёску «танна і камфортна» адпачыць. Ці мае гэта пад сабой падставы? Давайце паразважаем.

Турызм — капіталаёмкая галіна. Заможны іншаземец ня будзе хадзіць у вясковую прыбыральню і бяз душы жыць ня будзе. А заарганізаваць нормальны побыт ва ўмовах беларускай вёскі — як мінімум 10 тыс. далараў! Вось чаму многія курорты ў той жа Польшчы належыць немцам ці аўстрыякам: яны маюць неабходныя капіталы, ведаюць, які сэрвіс патрэбны іх суайчыннікам, як рабіць прамочна сваіх паслугаў на патэнцыйных рынках. Таму, каб прыцягнуць сюды замежных турыстаў, трэба было б не дэлярацыі прымаць, а, скажам, здаць возера Нарач у арэнду немцам. Тады б жыхары Нямецчыны хутка даведаліся і дзе Беларусь знаходзіцца, і якія ў нас прыгожыя азёры ды рэчкі і тэрыторыі.

Яшчэ адна памылка — рабіць стаўку на турыстаў зь іншых краінаў. Замежны турызм — справа сезонная, ніводзін курорт ня здолее працаваць бяз сталай плыні айчынных турыстаў.

Краіны з вызначанымі нацыянальнымі адметнасцямі прыцягваюць значна больш турыстаў. Досьвед развіцця турыстычнай справы ў польскіх Татрах і на Мазурах у параўнанні з Сызлэзіяй і Памор'ем пацвярджае гэтую тэзу. Таму забудзьма пра азёры, якіх у Фінляндыі незлічона колькасць, пра буслоў, бальшыня сусветнай папуляцыі якіх гняздуюцца ў Польшчы, і наперад — чытаць пра Марка Шагала і Ігната Дамэйку, гатаваць стравы зь «Пітэўскай гаспадыні» ды варыць крамбамбуло!

Дамінік Міхайловіч

3 жыцця Бабруйску

Сярэдняя адукацыйная школа для габрэйскіх дзетак з адмысловай навукальнай праграмай пачала дзеіць у Бабруйску. У класах пакуль ня больш за дзесяць вучняў, якіх з усяго гораду збірае на заняткі аўтобус.

Каб дзіця стала вучнем школы, бацькам даводзілася пацвярджаць яго габрэйскае паходжанне. Педагагічныя калектыву навукальнай установы — наставнікі першай і вышэйшай катэгорый, падбараны на конкурснай аснове.

З чэрвеня не выплачваюцца заробкі працаўнікам бабруйскага леспрагасу і прадпрыемства «ФандАК». Мэблевая фабрыка і фабрыка «Люстэра» таксама ў спісе неплацільчыкаў.

Міністар гандлю Аляксандр Кулічкоў правёў у Бабруйску прыём па асабістых пытаннях. Аднак ахвотных скарыстацца з выпадку аказалася няшмат. На прыём да міністра прыйшоў толькі адзін чалавек.

Данута Чыгір, Бабруйск

Багушэвіч уваскрос жанчынай

Таяна Барысік. Гаркнў ў бліскучы мацягоальнік: Вершы. — Асіповічы, 2003.

Кніжка Таяны Барысік — рэдкая. І ня толькі таму, што выдздзеная накладам 15 асобнікаў. Рэдкая беларуская пэўна сёння вылучыцца з утульнае шкарлупіны самакапанья. Яшчэ рэздзейшая, вылучыўшыся, акунецца ў бруталную сацыялістычную з яе гноём, чорнымі кухайкамі, чаркамі і «зайчыкамі». Вершы Таяны здольныя выклікаць шок у эстэты «прыземленасцю», фармальнай недасканаласцю (недадагнутыя месцамі рыфмы, аднастайны набор памераў). Але жыццёсцьвярдальнай сілай і яснасцю пазіцыі Таяны дзе-нідзе не саступае Багушэвічавай. І ў ейным «Гаркнў ў бліскучы мацягоальнік» чуецца «Эх, скручу я дудку!». І «жудка» ад Тая-

нінае кніжкі ня менш, чым ад інструменту Мацея Бурачка. Як і ў Багушэвіча, у Таяны песня ня плача. Хутчэй смяецца. Месцамі досыць злосна. У сваіх чорнагумарных досыціпах Барысік не баіцца

«замахвацца на святасць», але робіць гэта без эстэтычнае гроблівасці — жартуе як свая з сваім. Як у гэтым вершы пра любоў да роднай зямлі: «Сем со-так роднае зямлі // У сьне жажлівым // прыйдуць ноччу».

Яшчэ адметнасць кніжкі — адсутнасць абстрактных наездў на «рэжым», «дыктатуру» etc. Усё вельмі канкрэтна: «Я лезу на сьценку ад радасці — // У краму прывезлі батоны». Лепей ня скажаш.

Кніга пра Крэмень

Аляксей Белакоз. Каб жыла Беларусь: Успаміны, артыкулы, інтэрвю. — Менск: «Беларускі кнігазбор», 2003.

У кнізе ўспамінаў «Доўгая дарога далому» Васіль Быкаў згадвае Алясея Белакоза — дырэктара Гудзевіцкай «узорна-паказальнай» беларускай школы — ці не адзінай на Гарадзеншчыне. Туды вазілі гасцей рэспублікі, а тыя пасля казалі, што з «нацыянальным пытаннем» у Беларусі ўсё о'кей. Кніжка Алясея Белакоза расцвяляе некаторыя акцэнтны. З той школай кі-

раўнікі рэспублікі змушаны былі мірыцца, як зь непазбежным злом. Бо «зламаць» Белакоза не маглі. Пра ўсе свае эпапей з РАНА, КГБ і іншымі абрэвіятурамі настаўнік-патрыярх распавядае бяз патасу, спакойна. Ад гэтага спакойнасці яшчэ ясьней усведамляеш, якое пекла яму давялося перажыць. Такая ж «спакойнасць» гучыць ва ўспамінах найлепшых прадстаўнікоў нашае эміграцыі.

Чытаючы Белакоза, набываеш калясальны зарад аптымізму, душэўнае цвёрдасці. Дапамагае прыклад Чалавека, які ўсё жыццё змагаецца з смяротнай хваробай, але на ўласнай большы не зачыкнуўся, імкнучыся дапамагчы і іншым. Ягоныя парады, якіх быў раб прыкладаннем медзі, лекцыі пра карысць крамяняе вадзі на-столькі пераканальныя, што хочацца адразу ж бегчы ў поле, шукаць тых крамяні. Бо аўтар усё выпрабаваў на сабе. Кніжка для ўсіх, каго апанавала паняверка.

Яўген Квач

ДЗЕ ВАРТА БЫЦЬ

Атэны між Менскам і Вільняй

Шанаваньне Міхала Клеафаса Агінскага ў Залесі, ягоным родавым майнтку, без перабольшвання ўзьведзена ў ранг культу. І падрыхтоўка да штогадовага свята, прысьвечанага князю-кампзытару-паўстанцу, ідзе такая, нібыта ён сам прыдзе. Вось быў бы сюрпрыз для ўсіх, хто зьбіраецца ў Залесі 28 верасня! Зрэшты, і бяз князя там цікавага хопіць. Гледачоў чакае карнавальны Паўночнаатэніскі пасьянс (яго ўдзельнікам больш не дава-дзецца дэфіляваць у кардонных капелюшах — ёсць шыкоўныя касцюмы з Куцалаўскага тэатру); пошукі Бэльвэ-дэру; конкурс на найлепшую страву (княская кухмістарская заахочвае гледачоў ве-зці свае кулінарыяны пуды); канцэрт, у якім знойдзецца месца і незапрошаным музы-кам ды пэтам. І — куды ж — без пачасткі: апроч трады-цыйных залескіх каніапа і вогненнай «Бэльвэдраўкі», княская кухмістарская вы-стаўляе гасцям казан гарачае бульбы пад соўсам «Паля-нэз».

Даехаць да Залесся можна віленскім цягніком (адыхо-дзіць зь Менску ў 6.35, квітот каштуе 4000). Можна таксама ехаць электрычкай да Мала-дэчна (зь Менску ад'язджае ў 6.39), а далей гудагайскім ды-элем. Гэтак будзе даўжэй, але танней. Пачатак імпрэзы а 12-й. У дарогу варта цёпла апрагнуцца. Зрэшты, арганіза-тары абяцаюць вогнішча.

Цень К.

Прыз для кампутарнай канарэйкі

18—20 верасня ў Магілёве прайшоў чарговы фэст анімацыйнага кіно «Анімаўка-2003». Свае новыя працы на конкурс папры-возілі мультыплікатары зь Літвы, Латвіі, Польшчы, Расеі, Казахстану. Сярод пераможцаў — менская рэжысэрка Алена Пяткевіч.

Мэтай фэстывалю было ня толькі ацаніць «у кулоарах» новыя творы, але і паказаць іх дзецям, раскажаць, як робяцца мульт-фільмы. Для гэтага ў дзесяці раён-ных цэнтрах Магілёўшчыны прай-шлі творчыя сустрэчы з удзель-нікамі фэсту. Акрамя аніматараў да дзяцей у госьці прыхалі прадстаўнікі дзіцячых тэлеперадач «Калыханка», «Мультиклуб» і інш.

Усяго на конкурс былі выстаў-леныя 34 стужкі 12 студый, 150 мультфільмаў дэманстраваліся па-за конкурсам. Фільм менскай рэ-жысэры Алены Пяткевіч «Пе-сенька для канарэйкі» атрымаў спецпрыз за ўвядзеньне новых кампутарных тэхналогій. Стужка

Каіргалі Касымава, прадстаўнік «Казахфільму», уганараваны прызам за павагу да нацыяналь-най культуры. Менавіта гэта тэма зьяўляецца асноўнай у творчасці Казахскай студыі. Латыскую ані-матарку Расалію Стыебру ўзнага-родзілі за развіццё новых тэ-дзіяў у анімацыі. Латышы пры-везлі тры стужкі, аб'яднаныя ад-ной тэмай — фантазіі аб Афры-цы: «Тайзанія», «Падарожжа», «Адзін свабодны дзень». Так, «Тайзанія» нагадвае дзіцячы ма-лянак фільмастэрамі на лясце сшытка.

Гран-пры фэсту атрымала сту-дзя «Млын» зь Пецярбургу за карціну «Карлік Нос» (дэбют ані-матара Івана Максімава), выкана-ную ў дыснэўскай манеры. Але ўжо ў наступнай стужцы «Алеша Папавіч» расейцы паспрабуюць адшукаць свой стыль.

Вольга Сінькевіч

ФЭСТЫВАЛІ

Беларускі фэстываль у Брукліне

У мінулую нядзелю ў парафіі Катэ-дральнага Сабору БАПЦ сьв.Кірылы Ту-раўскага ў Брукліне прайшоў 3-і Беларускі фэстываль.

Раніцай Святую Літургію адправіў а.Ігар Якунін з іерадыяканам Васілем Касцюком, прыгожа сьпяваў хор пад кіраваннем Ліды Кано. Пасля службы ўсе сабраліся ў прыбранай ручнічкі цар-коўнай залі, дзе чакаў прыгатаваны нашымі ахвярнімі парафіянкамі выбар смачных беларускіх страваў — драпікі, сырнікі і г.д. Гэтыя стравы парафіянікі прадавалі на вуліцы перад царквой, дзе ў гэты дзень мясцовыя амерыканскія аргані-зацы ладзілі вялікі гадавы кірмаш, назва-ны «Atlantic Antic». Шырокая вуліца была на цэлы дзень зачыненая, і на ёй павыс-таўлялі тавары сотні амерыканскіх і роз-

націнчых гандляроў. Беларускія стравы карысталіся добрым попытам, і ўсё пад-рыхтаваны запас быў прададзены яшчэ перад канцом кірмашу.

Тым часам у царкоўнай залі пачалася канцэртная частка фэстывалу. Нашая мілая парафіянка-сьпявачка Ліда Кано і Рыма Пракопчык пад акампанэмент Таця-ны Дзямешчык выдатна праспявалі не-калькі беларускіх песняў. Новай зьявай на нашай сцэне было тры Таяны Дзя-мешчык, яе дачкі Вольгі ды Настасі Сталец, выступ якіх выклікаў захаплен-не публікі. Апошняя парадвала ўсіх яшчэ і сольным выкананнем нашых песняў. Пасля канцэрту была разыграная багатая лятарэя, пераважна з вырабаў беларуска-га народнага мастацтва.

Барыс Данілюк, Нью-Ёрк

ДЫСКАГРАФІЯ

Promo

Валік Грышко (р) 2003

Вось і Грышка, вядомага з творчай суполкі «Беларускі клімат», закруну-ла хваля музычнай беларусізацы. На гэтым дыску падобраныя песні, найбольш прыдатныя для радыётэ-рэ: некаторыя зь іх ужо даўно вядо-мыя («Што за месяц», зробленая для «Песнярка», «Лалала» — ня блы-таць з анімэпдыстаўскай!), некато-рыя свежазапісаныя. Спяваюць па-беларуску Грышко наважыўся ня даўна, і, прызнаецца Валік, пісаць тэксты пакуль складана — не заўсё-ды хапае словаў. Таму музыкант просіць усіх зацікаўленых у супра-цоўніцтве пазтаў зьяўляцца да яго. У гэтым прома-дыску з тэкстамі яму

дапамог студэнт філфаку Стас Кар-паў.

Грышко вядомы сваімі музыч-нымі эксперымэнтамі: то ўсе чаты-ры струны бас-гітары аднолькава наладзіць, то акустыку грае, то кіда-ецца ў дзікую электроншчыну... Песня Грышка зачароўваец, ст-вараюць невытлумачальную атмас-феру, яны (напрыклад, «Кахана») хутчэй для мэдытацыі, чым для танцаў. Валік сам некалькі свой стиль «халодным романтизмам». Дакладна акрэсленая мэлядычная лінія ў кожнай песні, зааповолены рытм, сьветлыя тэксты — у гэтым увес Грышко. Адзінае «але» — словы не заўсёды можна разабраць, часам яны зьліваюцца з музыкай. У астатнім — шыкоўны альбом, хоць і ня кожны ды-дэжй наважыцца па-ставіць нешта зь яго ў этэр.

Запаветы апошняга старца

Znich (р) 2003

Гэтую праграму «Znich» грае ўжо тры гады, толькі вось запісаць яе ня сьлед не маглі — падчас за-пісу музыкі скарысталі ажно шэсьць студыяў. Акрам звычайнага набору электраінструмэнтаў у музыцы «Знічу» гучаць літаўры, дуда, ліра, акарына. Дарэчы, на дудзе пады-граў Канстанцін Трабміцкі, які ча-сам гудзе ў «Нэйра Дзюбелі». На дыску цікаўныя знойдуць яшчэ і кліп на песню «Што за ўсё тлус-цейнае», а таксама 20-хвілінны фільм пра «Знічу».

Сяргей Будкін

